
Daniłowo Małe, st. I, gm. Łapy, woj. białostockie, AZP 41-84/12

Informator Archeologiczny : badania 32, 160-161

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

powinno być przebadane w całości.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Wyniki badań opublikowane zostaną w wydawnictwach Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Włączone zostaną do monografii o ciałopalnym obrządku pogrzebowym w międzyrzeczu Liwca, Bugu i Krzny we wczesnym średniowieczu autorstwa Joanny Kalagi.

Badania powinny być kontynuowane.

DANIŁOWO MAŁE, st. 1, gm. Łapy, woj. białostockie, AZP 41-84/12

- osada neolityczna
- osada z wczesnej epoki brązu
- cmentarzisko ciałopalne z okresu halsztackiego
- osada z okresu wpływów rzymskich
- cmentarzisko szkieletowe wczesnośredniowieczne (XI-XIII w.)
- ślady osadnictwa średniowiecznego i nowożytnego

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Dariusza Krasnodębskiego (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie) przy współudziale studenta Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Arkadiusza Koperkiewicza. W pracach terenowych uczestniczyli studenci archeologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Badania miały charakter ratowniczy i prowadzone były w ramach budowy gazociągu tranzytowego Jamał - Europa Zachodnia, finansowane przez spółkę EuRoPol GAZ S.A. Drugi sezon badań. Pracami wykopaliskami objęto obszar o powierzchni ponad 21 arów.

Na stanowisku odkryto 40 grobów szkieletowych, datowanych na XI-XIII w. oraz 10 ciałopalnych grobów jamowych, z których część, jak można sądzić z nielicznych znalezionych w nich zabytków pochodzić może z wczesnego średniowiecza (pozostałe pochodzą zapewne z okresu halsztackiego).

Groby szkieletowe orientowane były po osi wschód-zachód lub północ-południe, z regułą układania zwłok mężczyzn z głową na wschód a kobiet na zachód. W przypadku odkrytych w południowej części stanowiska grobów o orientacji północ-południe, zmarłych na ogół chowano z głowami skierowanymi na północ. Przy zmarłych znaleziono bardzo liczne ozdoby i przedmioty codziennego użytku a także pojedyncze elementy uzbrojenia.

W grupie ozdób na uwagę zasługują wykonane ze srebra esowate kabłączki skroniowe, brązowe kabłączki półtorazwojowe, srebrne zausznice koszyczkowate oraz zausznice o kabłączku owiniętym spiralnym drucikiem. Najliczniejszą kategorię zabytków znalezionych w wyposażeniach grobów z Daniłowa Małego stanowiły szklane paciorki. Najczęściej stanowiły one element składowy naszyjników, utworzonych z różnego rodzaju zawieszek metalowych, pomiędzy które wkładano wielobarwne koraliki. Obok najpowszechniej występujących kulistych, przezroczystych paciorków o barwie niebieskiej, znajdowane były często małe, nieprzezroczyste paciorki wykonane z żółtego szkliwa a także paciorki o barwie fioletowej, zielonej i z wkładką ze srebrnej lub złotej blaszki. Szczególny rodzaj paciorków stanowią wykonane z cienkiej srebrnej blaszki duże koraliki, zdobione guzkami i granulacją. W komplecie z paciorkami znajdowały się różnego rodzaju zawieszki wykonane z brązu lub cyny, w kształcie *lunuli* oraz różnych wariantów krzyża. Do znalezisk jednostkowych należały brązowe wisiorki w kształcie dzwoneczka oraz zawieszka kapeluszwata. Ozdobę rąk stanowiły różnego rodzaju pierścienki brązowe, wykonywane zarówno ze skróconego drutu, jak i taśmy oraz znaleziona przy jednym pochówku bransoleta ze spiralnie skróconego drutu; Z innych znalezisk warto jeszcze wymienić dwie żelazne szpile pierścieniowate, z których jedna zdobiona była cienkimi paseczkami z brązowej blaszki (tworzyła ona „komplet” z podobnie zdobioną sprzączką do pasa), pięć grotów włóczni, topór oraz trzy żelazne ostrogi. Wspomnieć jeszcze można o występujących powszechnie żelaznych nożykach oraz obręczach pochodzących z klepkowych wiader. W jedynym grobie znaleziono glinianą grzechotkę w kształcie jajka.

Wydaje się, że pochówki tworzą dwa odrębne skupiska, różniące się od siebie zarówno

wyposażeniem, jak i orientacją względem stron świata.

Pośród grobów pochodzących z wczesnego średniowiecza znaleziono kilka pochówków młodszych, wiążących się zapewne z początkiem okresu nowożytnego, jednak - z uwagi na brak wyposażenia - niemożliwych do wydатовania.

Obok grobów szkieletowych znaleziono także kilka pochówków ciałopalnych. Część z nich pochodzić może z wczesnego średniowiecza, część zaś z okresu halsztackiego, w większości nie zawierały one jednak żadnego materiału datującego.

Na terenie stanowiska odkryto ponadto kilkanaście jam i palenisk zawierających materiał pradziejowy datowany od okresu neolitu do okresu wpływów rzymskich. Zaprzeszanie użytkowania tego miejsca przypada na okres nowożytny; z tego czasu pochodzą 4 pochówki żołnierzy rosyjskich, poległych w lipcu 1944 r. i pochowanych w pozostałościach stojącego wówczas w tym miejscu młyna.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN.

Wyniki badań zostaną opublikowane w tomie wydawnictwa „Badania na gazociągu”.

DANIŁOWO MAŁE, st. 6, gm. Łapy, woj. białostockie, AZP 41-84/34

- osada neolityczna
- osada z późnej epoki brązu
- osada z późnego okresu wpływów rzymskich
- osada wczesnośredniowieczna (XII/XIII w.) i późnośredniowieczna
- osada nowożytna

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Dariusza Krasnodębskiego (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Warszawa), przy współudziale studenta Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Arkadiusza Koperkiewicza. W pracach terenowych uczestniczyli studenci archeologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz UMK w Toruniu. Badania miały charakter ratowniczy i prowadzone były w ramach budowy gazociągu tranzytowego Jamał-Europa Zachodnia, finansowała je spółka EuRoPol GAZ S.A. W pierwszym i drugim sezonie badawczym (1996 i 1998) pracami wykopaliskowymi objęto łącznie obszar o powierzchni ponad 30 arów.

Podczas badań wykopaliskowych odkryto i przebadano 197 obiektów archeologicznych, pochodzących z 3 głównych faz osadniczych: z okresu wpływów rzymskich, wczesnego średniowiecza i czasów nowożytnych. Nieliczne fragmenty ceramiki oraz krzemienie wskazują również na sporadyczną działalność ludzką na tym obszarze w okresie neolitu, epoce brązu i w późnym średniowieczu.

Cały obszar stanowiska przykrywała warstwa ziemi ornej, w której wystąpił stosunkowo liczny zespół ceramiki datowanej głównie na okres wczesnego średniowiecza. Pod nią, w zachodniej części stanowiska, znajdowały się warstwy spływowe utworzone ze znajdującej się pierwotnie na powierzchni warstwy użytkowej. Obok materiału ceramicznego datowanego na okres średniowieczny, wystąpiły w niej liczne fragmenty ceramiki z późnego okresu wpływów rzymskich. Z tą fazą użytkowania, oprócz mało charakterystycznych jam, wiąże się także 9 ułożonych z kamieni polnych palenisk, z których 6 miało kształty zbliżone do prostokątnych. Pełniły one zapewne jakąś rolę produkcyjną i tworzyły zwartą grupę usytuowaną na skraju wzniesienia, co zdaje się wskazywać, że znajdowały się pierwotnie poza terenem osady. W ich okolicy znaleziono m. in. fragment żelaznej fibuli z podwiniętą nóżką VI grupy Almgrena oraz całe naczynie o baniastym profilu i chropowatej powierzchni.

Z głównej fazy użytkowania stanowiska, przypadającej na XII - XIII w. pochodzi kilkadziesiąt różnego rodzaju obiektów osadniczych - palenisk, jam zasobowych, dołów posłupowych. Oprócz stosunkowo licznej ceramiki znaleziono w nich, oraz w ich sąsiedztwie, kilka nożyków żelaznych, żelazne szydło i krzesiwo ogniwkowe.

Kilka obiektów, znajdujących się w centralnej części przebadanego obszaru i tworzących wyraźne skupisko, datowanych jest na okres pomiędzy XIII a XV w.

Teren stanowiska użytkowany był także w czasach nowożytnych, z których pochodzi kilkadziesiąt jam zasobowych oraz duża czworokątna ziemianka o słupowej konstrukcji ścian.